

1

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

СВІТЛИЧНА ЮЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 353:321.01(477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ
ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНОГО
ІНВЕСТИВАННЯ В УКРАЇНІ**

12.00.07 адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук

Харків – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному університеті внутрішніх справ, Міністерство внутрішніх справ України.

**Науковий
консультант:**

доктор юридичних наук, професор
ДЖАФАРОВА Олена В'ячеславівна,
Харківський національний університет
внутрішніх справ, професор кафедри
адміністративної діяльності поліції.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України,
заслужений діяч науки і техніки України
БИТЯК Юрій Прокопович,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
перший проректор;

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України,
заслужений діяч науки і техніки України
ТИЩЕНКО Микола Маркович,
Інституту права та психології Національного
університету «Львівська політехніка»,
професор кафедри адміністративного та
інформаційного права;

доктор юридичних наук, професор
КОРМИЧ Борис Анатолійович
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри морського та
митного права.

Захист відбудеться 23 грудня 2017 р. о 9 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.700.01 у Харківському національному університеті внутрішніх справ за адресою: 61080, м. Харків, просп. Льва Ландау, 27.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Харківського національного університету внутрішніх справ за адресою: 61080, м. Харків, просп. Льва Ландау, 27.

Автореферат розісланий 21 листопада 2017 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Л. В. Могілевський

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розбудова України як незалежної, соціальної, правової держави передбачає вирішення багатьох організаційних та правових проблем, зокрема й тих, що пов'язані зі створенням нової моделі державної політики у сфері іноземного інвестування. З цією метою Президентом України, Урядом України та іншими владними суб'єктами реалізується курс на європейську інтеграцію, стрижнем якої є формування демократичних державних інституцій, громадянського суспільства та економічне зростання держави. Однією з умов останнього є виважена та ефективна державна політика щодо залучення іноземних інвестицій. У свою чергу, залучення іноземних інвестицій потребує ґрунтовного теоретичного осмислення та вироблення відповідних наукових підходів, засад, на яких воно має здійснюватись.

Як пріоритетний засіб забезпечення економічного зростання інвестиційна діяльність потребує створення відповідних умов, усунення низки наявних перешкод, серед яких: недосконала правова база; відсутність ефективної довгострокової стратегії (бачення) залучення іноземних інвестицій; неналежна система правових, економічних гарантій для іноземних інвесторів; незавершені реформи в окремих сферах і галузях розвитку держави, що негативно вплинуло і на сферу іноземного інвестування; «закритість» економіки України для іноземних інвесторів; корупція в діяльності державних інституцій; існування великої кількості адміністративних бар'єрів та бюрократії, що гальмує залучення іноземних інвестицій в розвиток економіки та інших сфер життя суспільства. Тому великого значення набуває питання правового регулювання інвестиційної діяльності в цілому та іноземного інвестування зокрема, оскільки від ефективності залучення інвестицій значною мірою залежить добробут і подальший розвиток Української держави. Проте, незважаючи на важливість державної підтримки іноземного інвестування, сучасна доктрина адміністративного права ще не збагачена науковим аналізом проблеми сутності та змісту публічно-правових відносин, які виникають у процесі державного регулювання іноземного інвестування як адміністративно-правового явища.

Загальним проблемам адміністративно-правового забезпечення державного регулювання в різних сферах суспільного життя присвячено наукові праці В. Б. Авер'янова, О. Ф. Андрійко, В. М. Бевзенка, О. І. Безпалової, Ю. П. Битяка, Л. Р. Білої-Тіунової, В. М. Гаращука, І. П. Голосніченка, С. М. Гусарова, О. В. Джафарової, Т. Є. Кагановської, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова, А. Т. Комзюка,

Б. А. Кормича, Т. М. Кравцової, О. В. Кузьменко, К. Б. Левченко, М. В. Лошицького, Д. М. Лук'янца, Р. С. Мельника, О. І. Миколенка, О. М. Музичука, В. Я. Настюка, Н. Р. Нижник, О. І. Остапенка, І. М. Пахомова, А. О. Селіванова, О. Ю. Синявської, В. В. Сокурєнка, М. М. Тищенко, Ю. С. Шемшученка та інших вчених. Окремі питання правового регулювання інвестиційного процесу розглядалися О. М. Бандуркою, О. В. Носовою, С. І. Лекарем, Л. К. Вороновою, О. П. Гетманець, Л. А. Савченко, І. Л. Райніним, М. П. Кучерявенком, О. В. Вінник, Ю. М. Жорнокуєм та ін. Зазначена проблематика висвітлювалась також у працях окремих зарубіжних науковців, зокрема таких як: Г. Александер, Дж. Бейлі, Л. Гитман, М. Джонк, Дж. Кейнс, Т. Крюгер, А. Сміт, Дж. Стігліц, Е. Хеннігер, В. Шарп та ін. Разом з тим аналіз результатів наявних наукових досліджень проблем правового регулювання іноземного інвестування свідчить про відсутність єдиного, узгодженого розуміння сутності та значення саме адміністративно-правових відносин у цій сфері та, як наслідок, напрямків узгодження стратегічного розвитку України на шляху до Європейського Союзу.

Таким чином, необхідність побудови ефективної моделі державного регулювання іноземного інвестування та визначення кола публічно-правових відносин, які виникають у зазначеній сфері, недосконалість законодавчого забезпечення цих відносин, недостатня розробленість теоретичних засад і правового механізму практичного залучення іноземних інвестицій обумовлюють актуальність глибокого і всебічного наукового дослідження адміністративно-правових засад державного регулювання іноземного інвестування в Україні.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження сформульована відповідно до положень законів України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», «Про засади державної регіональної політики», «Про режим іноземного інвестування», «Про державно-приватне партнерство», указів Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»», «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації», Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2011–2015 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 24 вересня 2010 р. № 14-10, та відповідає Пріоритетним напрямкам наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на період 2016–2019 років, схвалених Вченою радою ХНУВС 23 лютого 2016 р.

(протокол № 2), комплексним науково-дослідним темам Харківського національного університету внутрішніх справ «Реалізація та удосконалення адміністративного законодавства України» (номер державної реєстрації 0113U008197), «Законотворча та законодавча діяльність в Україні» (номер державної реєстрації 0113U008189).

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на основі систематизації існуючих наукових підходів, а також аналізу чинного законодавства і практики його реалізації визначити адміністративно-правові засади державного регулювання іноземного інвестування в Україні, коло публічно-правових відносин, які виникають у процесі цього регулювання, і на цій основі виробити відповідну концепцію, а також пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення зазначених засад.

Для реалізації поставленої мети в дисертації необхідно вирішити такі основні дослідницькі завдання:

- охарактеризувати іноземне інвестування як об'єкт державного регулювання та адміністративно-правового забезпечення;

- визначити поняття, види та особливості правового статусу суб'єктів іноземного інвестування;

- з'ясувати сутність, особливості та коло принципів державного регулювання іноземного інвестування в Україні;

- окреслити стан і перспективи розвитку нормативних засад державного регулювання іноземного інвестування в Україні;

- сформулювати поняття та структуру адміністративно-правового механізму державного регулювання іноземного інвестування в Україні;

- визначити систему суб'єктів державного регулювання іноземного інвестування в Україні й охарактеризувати їх компетенцію та повноваження;

- окреслити завдання та функції державного регулювання іноземного інвестування в Україні;

- з'ясувати сутність і види форм державного регулювання іноземного інвестування;

- визначити поняття та систему методів державного регулювання іноземного інвестування;

- встановити коло гарантій прав учасників адміністративно-правових відносин у сфері іноземного інвестування в Україні;

- надати характеристику адміністративно-процедурній діяльності суб'єктів державного регулювання іноземного інвестування;

- виявити адміністративно-правові обмеження іноземного інвестування окремих об'єктів;

– окреслити дозвільні процедури державного регулювання іноземного інвестування;

– розкрити контрольно-наглядові процедури державного регулювання іноземного інвестування;

– узагальнити зарубіжний досвід правового регулювання залучення іноземних інвестицій та визначити можливості його адаптації в Україні;

– охарактеризувати теоретичні підходи до розвитку адміністративно-правових засад державного регулювання іноземного інвестування в умовах європейської інтеграції;

– запропонувати шляхи удосконалення адміністративно-правового регулювання іноземних інвестицій на регіональному рівні як основи побудови нової державної регіональної політики у сфері іноземного інвестування.

Об'єктом дослідження є публічно-правові відносини, які складаються у процесі державного регулювання іноземного інвестування.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади державного регулювання іноземного інвестування в Україні.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження стали сучасні загальні та спеціальні методи наукового пізнання. Їх застосування обумовлюється системним підходом, що дає можливість досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту і юридичної форми. За допомогою логіко-семантичного методу поглиблено понятійний апарат, зокрема з'ясовано сутність категорій «інвестиції», «державне регулювання», «державна інвестиційна політика», «державне регулювання іноземного інвестування», а також визначено правовий статус суб'єктів іноземного інвестування (підрозділи 1.1, 1.2). Системний метод використовувався під час визначення предмета, завдань і функцій нормативно-правового регулювання іноземного інвестування (підрозділ 1.4). Метод класифікації та системно-функціональний метод застосовано для визначення системи суб'єктів державного регулювання іноземного інвестування в Україні (підрозділ 2.2). Порівняльно-правовий метод використано для дослідження особливостей зарубіжного досвіду залучення іноземних інвестицій та можливості його адаптації в Україні, а також для визначення теоретичних підходів до визначення тенденцій розвитку іноземного інвестування в умовах європейської інтеграції (підрозділи 5.1, 5.2). Аналіз і синтез застосовувались для визначення принципів державного регулювання іноземного інвестування, сучасного стану та напрямів розвитку адміністративно-процедурної діяльності суб'єктів

державного регулювання іноземного інвестування (підрозділи 1.3, 4.1). Структурно-логічний метод допоміг з'ясувати окремі елементи адміністративно-правового механізму державного регулювання іноземного інвестування в Україні (підрозділи 2.1, 2.3). Системно-структурний метод уможливив характеристику підходів до адміністративно-правових форм, методів та гарантій забезпечення режиму іноземного інвестування, сучасного стану й тенденцій розвитку (розділ 3). Метод групування допоміг з'ясувати коло адміністративно-правових обмежень іноземного інвестування (підрозділ 4.2) та окреслити дозвільні й контрольні-наглядні процедури державного регулювання іноземного інвестування (підрозділи 4.3, 4.4). Індуктивний, дедуктивний, соціологічний, статистичний методи застосовано для узагальнення та аналізу емпіричної інформації за тематикою дослідження (розділи 4, 5). Вимоги формальної логіки щодо послідовності, визначеності, несуперечності й обґрунтованості суджень використано для формулювання висновків і пропозицій відповідно до мети дослідження.

Науково-теоретичне підґрунтя дисертації склали праці фахівців у галузі загальної теорії держави і права, теорії управління, адміністративного права та процесу, фінансового та інвестиційного права, інших галузевих правових наук, у тому числі зарубіжних дослідників. Нормативною базою дисертації є Конституція України, законодавчі акти України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, акти Президента України і Кабінету Міністрів України, нормативні акти центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, які регламентують адміністративно-правові засади державного регулювання іноземних інвестицій. Використано також положення відповідного законодавства зарубіжних держав. Інформаційну базу дослідження становлять політико-правова публіцистика, проекти нормативних актів, довідкові видання, статистичні матеріали. Емпіричну базу – узагальнення практичної діяльності різних державних органів, насамперед місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування щодо залучення іноземних інвестицій. Використано також особистий багаторічний досвід роботи в місцевих органах виконавчої влади в цілому та в частині залучення іноземних інвестицій зокрема.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що робота є одним із перших в українській правовій науці комплексним дослідженням сучасної проблеми визначення сутності, особливостей,

адміністративно-правових засад державного регулювання іноземного інвестування в Україні, тенденцій та напрямків удосконалення інвестиційного клімату з урахуванням міжнародного досвіду, передусім держав – членів ЄС. Новизну дисертаційного дослідження відображають також теоретичні і прикладні положення й висновки, запропоновані здобувачем особисто. Найбільш значучі з них такі:

уперше:

– надано визначення поняття «державне регулювання у сфері іноземного інвестування», під яким пропонується розуміти комплекс правового інструментарію, за допомогою якого уповноваженими органами держави створюється сприятливий правовий інвестиційний клімат, який спрямований на підтримання публічних і приватних інтересів щодо залучення іноземних інвестицій, створення умов для досягнення поставлених цілей, з урахуванням особливостей режиму іноземного інвестування для відтворення і нарощування інтелектуального, духовного та економічного потенціалу держави;

– доведено, що відносини, пов'язані з державним регулюванням у сфері іноземного інвестування, є предметом адміністративного права, оскільки виникають між суб'єктами публічної влади та іноземними інвесторами, регламентуються адміністративно-правими нормами й мають управлінський, публічно-сервісний характер;

– зроблено висновок, що іноземне інвестування як об'єкт державного регулювання та адміністративно-правового забезпечення становить суспільні відносини, врегульовані нормами адміністративного права, які спрямовані на створення сприятливого правового поля, необхідного для вкладення іноземними інвесторами у розташовані на території України об'єкти господарської та інших видів діяльності, іноземних інвестицій, унаслідок чого має бути досягнуто результат у вигляді створення або розширення виробництва для отримання прибутку, або досягнення іншої мети, яка не має комерційного характеру, а також для відкриття робочих місць та підвищення життєвого рівня населення;

– виокремлено напрямки реформування системи державного регулювання іноземного інвестування: децентралізацію; формування механізму перерозподілу фінансового забезпечення; вироблення стратегії та порядку залучення іноземних інвестицій, удосконалення законодавчого забезпечення; імплементацію міжнародного досвіду та стандартів управління в національне законодавство України;

– доведено, що наявність єдиної мети та спільних загальних завдань функціонування суб'єктів державного регулювання іноземного інвестування зумовлює доцільність застосування

системного підходу до їх виділення і подальшої систематизації, зважаючи на їх конкретні завдання та функції у межах загальних завдань і функцій;

удосконалено:

– визначення низки понять, які дозволяють скласти комплексну характеристику державного регулювання іноземного інвестування, зокрема: «інвестиційні відносини», «контрольно-наглядові процедури державного регулювання іноземного інвестування», «адміністративно-правові обмеження іноземного інвестування» тощо;

– перелік складових систематизації нормативно-правових актів, якими врегульовано відносини у сфері державного регулювання іноземного інвестування;

– основні ознаки адміністративно-правових засад державної політики іноземного інвестування, яка є результатом суспільного запиту і забезпечується певним порядком реалізації, для якого є характерними: 1) обов'язковість для всіх суб'єктів правовідносин у сфері іноземного інвестування; 2) публічний (відкритий) характер, який базується на задоволенні як приватного, так і публічного інтересу; 3) стабільність і прогнозованість дій, визначених політикою для досягнення поставлених цілей; 4) визначення основних цілей, завдань, напрямків їх розв'язання, яких необхідно дотримуватися всім суб'єктам інвестиційної діяльності; 5) перелік правових інструментів, необхідних для досягнення ефективного режиму іноземного інвестування; 6) узгодженість інтересів усіх суб'єктів правовідносин у сфері іноземного інвестування з метою досягнення поставлених в інвестиційних програмах цілей та вирішення суспільно важливих завдань; 7) розрахованість на тривалий строк; 8) оснований на публічному інтересі – економічному, соціальному та науковому розвитку окремих сфер життя;

– перелік суб'єктів державного регулювання іноземного інвестування, до яких віднесено: 1) Президента України; 2) Кабінет Міністрів України; 3) Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (основний суб'єкт); 4) Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерство фінансів України, Міністерство інфраструктури України, Міністерство екології та природних ресурсів України, Міністерство енергетики та вугільної промисловості України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство соціальної політики України; 5) Національний банк України; 6) місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування; 7) консультативно-дорадчі органи (Міжвідомчу комісію з питань державних інвестиційних проєктів,

Національну інвестиційну раду, Офіс із залучення та підтримки інвестицій);

– визначення поняття та критерії класифікації принципів державного регулювання іноземного інвестування, які класифіковано на такі види: 1) загальні принципи, тобто принципи безпеки людини, суспільства та держави, які обґрунтовують, закладають основу для запровадження правового інструментарію здійснення іноземного інвестування у вигляді певних зобов'язань; 2) особливі принципи, які визначають сфери для залучення іноземних інвестицій, а саме: принципи державної політики у сфері економіки; принципи державної політики у сфері екології; 3) спеціальні принципи державної політики у сфері іноземного інвестування, які характеризують специфіку здійснення окремих видів і форм інвестиційної діяльності;

– розуміння призначення адміністративно-правових обмежень іноземного інвестування, які спрямовані на недопущення: небезпечного посилення дії зовнішніх чинників на розвиток національної економіки; появи негативних тенденцій у структуруванні економіки; формування такого напрямку фінансових потоків іноземних інвесторів, що забезпечить їм одержання надприбутків і водночас обмежить відповідний приріст надходжень у державний бюджет країни; входження іноземного капіталу як більш потужного і конкурентоспроможного, здатного витіснити чи блокувати розвиток національного капіталу; відчуженості іноземного капіталу від суспільства, оскільки він може не сприймати соціальні проблеми країни;

– виокремлено основні риси, властиві дозвільним процедурам державного регулювання іноземного інвестування: 1) суб'єктом здійснення є відповідні інституції, які мають власні або делеговані повноваження щодо надання документів дозвільного характеру; 2) порядок здійснення та дозвільні повноваження відповідних суб'єктів закріплюються нормативно-правовими актами; 3) мають зобов'язальний характер; 4) наявна система правових гарантій; 5) спрямовані на реалізацію прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, які є суб'єктами іноземного інвестування; 6) включають дії, спрямовані на: отримання документів дозвільного характеру, ліцензій, патентів, квот; здійснення реєстраційної діяльності суб'єктів господарювання, верифікації та ін.;

– визначення ознак, властивих стадіям контрольно-наглядової процедури державного регулювання іноземного інвестування: наявність специфічного завдання; особливе коло суб'єктів; наявність певної кількості послідовних процедурних дій; здійснення юридичних

дій у певній логічній послідовності та у відповідних часових межах; оформлення результатів здійснених дій у юридичних документах; наявність зв'язку між стадіями;

дістали подальшого розвитку:

– розуміння мети державної політики іноземного інвестування, під якою запропоновано розуміти забезпечення єдиного європейського економічного простору на всій території держави, підтримку інноваційного розвитку окремих сфер економіки, ефективне використання ресурсного потенціалу кожного регіону держави, врахування запитів ринку на певні інвестиції тощо;

– погляди щодо розуміння категорії «публічно-правовий статус суб'єктів іноземного інвестування», тобто статусу суб'єктів, які реалізують саме публічний інтерес у процесі інвестування (у соціальній, науковій, екологічній сферах, для підтримання громадських інституцій), під яким пропонується розуміти сукупність усіх закріплених законодавчими актами та міжнародними договорами України правових можливостей, за допомогою яких визначаються та закріплюються призначення, функції, організація діяльності, компетенція осіб, які працюють у цих інституціях, необхідних для участі в публічно-правових відносинах з метою реалізації публічного інтересу за рахунок залучення іноземних інвестицій;

– розуміння адміністративної процедури державного регулювання іноземного інвестування, що дало змогу класифікувати останні на три групи: а) нормотворчі адміністративні процедури, пов'язані з розробленням документів, що визначають державну політику у сфері залучення іноземного інвестування; б) дозвільні процедури державного регулювання іноземного інвестування; в) контрольно-наглядові процедури державного регулювання іноземного інвестування;

– обґрунтування доцільності розроблення єдиного комплексного закону – Інвестиційного кодексу, в якому мають бути закріплені, зокрема, основні засади державного регулювання у сфері іноземного інвестування;

– визначення першочергових заходів, спрямованих на покращення адміністративно-правових засад державного регулювання іноземного інвестування в умовах європейської інтеграції України з урахуванням міжнародного досвіду, передусім досвіду держав – членів ЄС.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес і можуть бути використані у:

– науково-дослідній сфері – для подальших розробок та поглиблення існуючих уявлень про сутність і правову природу публічно-правових відносин, які виникають у процесі державного регулювання іноземних інвестицій, і можуть бути основою для подальших наукових досліджень з відповідної проблематики (*акти впровадження в науково-дослідну діяльність Науково-дослідного інституту публічного права від 11.04.2017, Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України від 20.09.2017, Кримінологічної асоціації України від 23.09.2017*);

– у правотворчій сфері – висновки та пропозиції, що містяться в дисертації, можуть бути використані під час розробки змін і доповнень до нормативних актів, що регламентують питання державного регулювання залучення іноземних інвестицій у цілому та в окремих сферах суспільних відносин на регіональному рівні зокрема (*довідка Науково-дослідного інституту публічного права від 11.04.2017*);

– у правозастосовній сфері – використання одержаних результатів дозволить покращити практичну діяльність суб'єктів державного регулювання іноземного інвестування (*довідка про впровадження результатів роботи в діяльність Харківської обласної ради від 25.09.2017 № 01-44/2211*);

– у навчальному процесі – положення й висновки дисертації знайшли застосування при викладанні навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Фінансове право», «Податкове право», а також при підготовці лекцій і навчальних посібників із цих дисципліни (*акт впровадження в навчальний процес Харківського національного університету внутрішніх справ від 14.04.2017*).

Особистий внесок здобувача. Дослідження виконане дисертантом особисто, з використанням новітніх здобутків вітчизняної та зарубіжної науки адміністративного права, усі викладені в ньому положення і висновки обґрунтовано на основі власних досліджень автора.

У співавторстві опубліковано наукову статтю «Влияние прямых иностранных инвестиций на развитие экономики» (здобувачем на основі систематизації чинників конкурентоспроможності транснаціональних компаній визначено характерні ознаки: інноваційність і динамічні здатності до адаптації; визначено напрямки розвитку міжнародного бізнесу, що стимулюють вихід вітчизняних компаній на міжнародний ринок і використання інноваційних переваг глобальних виробничих систем) та тези доповіді ««Проступок» як категорія адміністративного і кримінального права» (здобувачем

досліджено історію розвитку законодавства, що регулює питання публічно-правової відповідальності). В дисертації ідеї та розробки, які належать співавторам, не використовувались.

Апробація результатів дисертації. Результати проведеного дослідження, його основні висновки й узагальнення було оприлюднено на міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях, зокрема: «Сучасне державотворення та правотворення» (Одеса, 2015), «Теорія і практика сучасної юриспруденції» (Київ, 2015), «Публічне управління XXI століття: форсайтінг успіху» (Харків, 2016), «Сучасні правові системи світу: тенденції та фактори розвитку» (Запоріжжя, 2016), «Стан та перспективи розвитку юридичної науки» (Дніпро, 2016), «Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні» (Харків, 2016), «Реформування національного та міжнародного права: перспективи та пріоритети» (Одеса, 2017), «Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України» (Харків, 2017), «Проблеми цивільного права та процесу» (Харків, 2017), «Проблеми реформування кримінальної юстиції України» (Чернівці, 2017).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження викладені в тридцяти семи публікаціях, з яких: одна монографія, двадцять одна стаття, опублікована у наукових фахових юридичних виданнях України, п'ять статей – у наукових виданнях інших держав, десять тез доповідей і повідомлень на конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, що містять сімнадцять підрозділів, висновків до кожного розділу і загальних висновків, списку використаних джерел, додатку. Загальний обсяг дисертації становить 437 сторінок. Список використаних джерел налічує 526 найменувань і займає 52 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовується актуальність теми дисертації, визначаються її зв'язок з науковими програмами, планами та темами, мета й завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, окреслюються наукова новизна та практичне значення одержаних результатів, вказується на особистий внесок здобувача, наводяться відомості про апробацію результатів дослідження та публікації.

Розділ 1 «Методологія дослідження адміністративно-правових засад державного регулювання іноземного інвестування в Україні» складається з чотирьох підрозділів, у яких досліджено іноземне інвестування як об'єкт державного регулювання та

адміністративно-правового забезпечення, охарактеризовано правовий статус суб'єктів іноземного інвестування, з'ясовано сутність, особливості та коло принципів державного регулювання іноземного інвестування в Україні, а також окреслено стан та перспективи розвитку нормативних засад державного регулювання іноземного інвестування в Україні.

Підрозділ 1.1 «Іноземне інвестування як об'єкт державного регулювання та адміністративно-правового забезпечення» присвячено аналізу наукових підходів щодо сутності категорії «іноземне інвестування» та необхідності визначення правової природи відносин, які виникають в процесі його здійснення. З цією метою з'ясовано сутність та зміст категорій «інвестиції», «державне регулювання», «державна інвестиційна політика», «державне регулювання іноземного інвестування».

Доведено, що іноземні інвестиції є спеціальним різновидом інвестицій в цілому і до їх загальних ознак належать такі: 1) це завжди цінності, які мають економічне виявлення; 2) це вкладення, які переслідують певну мету; 3) внаслідок них повинен бути результат у вигляді створення або розширення виробництва для отримання прибутку або досягнення іншої мети, яка не має комерційного характеру, а також для відкриття робочих місць і задоволення потреб країни у випуску необхідної продукції; 4) є необхідними для інноваційного розвитку економіки; 5) здійснення інвестиційної діяльності визнається і гарантується державою; 6) існує система правових засобів охорони та захисту інвестицій; 7) мають постійний, індивідуальний та динамічний характер.

Окрему увагу приділено визначенню категорії «державна політика іноземного інвестування», її мети, функцій та особливостей. Так, під державною політикою у сфері іноземного інвестування розуміється складова загальнодержавної політики у сфері інвестицій, яка об'єднана національною ідеєю, включає стратегію розвитку відносин у сфері іноземного інвестування та інструменти досягнення поставлених цілей із врахуванням особливостей режиму іноземного інвестування для відтворення і нарощування інтелектуального, духовного та економічного потенціалу держави. Це дало змогу підійти комплексно до визначення сутності та особливостей державного регулювання іноземного інвестування в Україні. Для цього було проаналізовано ознаки, характерні для публічного управління. Також було досліджено співвідношення категорій «публічне управління», «державне управління» та «державне регулювання». Доведено ширший зміст категорії «державне управління» порівняно із

категорією «державне регулювання», оскільки перше охоплює всі сфери суспільного розвитку та весь правовий інструментарій. При цьому наголошується на особливій ролі саме «державного регулювання», коли мова йде про політику іноземного інвестування, оскільки пріоритетним правовим інструментарієм в цій сфері є диспозитивний (дерегулятивний) метод впливу на суспільні відносини. Особлива увага приділена визначенню кола публічно-правових відносин, які виникають в процесі державного регулювання іноземного інвестування в Україні, що дозволило визначити їх особливості.

У підрозділі 1.2 «Правовий статус суб'єктів іноземного інвестування» досліджуються загальнотеоретичні засади правового статусу суб'єктів іноземного інвестування, спираючись на ключові теоретичні положення щодо характеристики елементів правового статусу, а саме: залежність статусу від соціальної ролі суб'єкта; універсальний характер елементів; невід'ємний зв'язок матеріальних і процесуальних відносин та матеріального і процесуального статусу.

Доведено, що категорія «суб'єкти іноземного інвестування» для науки адміністративного права є малодослідженою, оскільки об'єднує різних за своєю правовою природою суб'єктів права, функціонування яких регламентується нормами різних галузей права. Зазначено, що категорія «правовий статус» не зводиться лише до прав та обов'язків, а визначає всі можливості останнього як суб'єкта права, оскільки положення, які покладені в основу характеристики правового статусу суб'єктів іноземного інвестування, впливають із соціального призначення й мети діяльності зазначених суб'єктів права. Запропоновано визначення терміна «правовий статус суб'єкта іноземного інвестування» та встановлено його структуру.

До суб'єктів іноземного інвестування віднесено: 1) юридичних осіб, створених відповідно до законодавства іншого, ніж законодавство України; 2) фізичних осіб – іноземців, які не мають постійного місця проживання на території України і не обмежені у дієздатності; 3) іноземні держави, міжнародні урядові та неурядові організації; 4) інших іноземних суб'єктів інвестиційної діяльності, які визнаються такими відповідно до законодавства України.

Доведено, що призначення суб'єктів іноземного інвестування полягає в реалізації як публічного, так і приватних інтересів. При цьому основним завданням, яке стоїть перед іноземним інвестором, що реалізує публічний інтерес, є належна реалізація прав людини, а у випадках їх порушення – надійний захист у певних сферах розвитку суспільства.

Обґрунтовується позиція, що частина іноземних інвесторів, які реалізують на теренах нашої держави публічний інтерес, що включає потреби як окремої групи осіб, так і суспільства в цілому, які перебувають в тісному зв'язку між собою, має системоутворююче значення для певних сфер розвитку суспільства (культура, освіта, соціальна сфера, створення демократичних інституцій та ін.), а відтак і публічно-правовий статус.

У підрозділі 1.3 «Сутність, особливості та принципи державного регулювання іноземного інвестування в Україні» уточнено зміст загального поняття «принципи», досліджено підходи до виділення принципів державного регулювання в цілому та у сфері іноземного інвестування, зокрема, сформульовано власне бачення комплексу базових положень, якими мають керуватись відповідні державні інституції при здійсненні відповідної діяльності.

Розглянуто систему та зміст принципів державного регулювання іноземного інвестування в Україні, виділено й розкрито сутність їх окремих видів. До основних принципів державного регулювання іноземного інвестування пропонується віднести: 1) пріоритет прав і свобод людини і громадянина; 2) пріоритет безпеки у питаннях життя і здоров'я людини, функціонування і розвитку суспільства, середовища проживання і життєдіяльності перед будь-якою іншою, зокрема економічною користю від іноземних інвестицій; 3) верховенство права; 4) юридичної вищості закону; 5) своєчасності і адекватності заходів захисту національних інтересів і дієвих гарантій для іноземних інвесторів; 6) підконтрольність.

Окрему увагу приділено дослідженню принципів державної політики у сфері іноземного інвестування, які в більшості випадків співпадають та ототожнюються із принципами інвестиційної діяльності. Доведено, що до принципів реалізації державної політики у сфері іноземного інвестування необхідно віднести: 1) принципи, закріплені Законом України «Про засади державної регіональної політики»; 2) принципи державної політики у сфері іноземного інвестування, які закріплені Законом України «Про інвестиційну діяльність»; 3) принципи, які характеризують саме особливість державної політики у сфері іноземного інвестування. Саме ці три рівні принципів, тісно пов'язані між собою, здійснюють взаємний вплив один на одного, що в сукупності дає можливість більш ефективно реалізовувати державну політику у сфері іноземного інвестування.

Зроблено висновок, що з метою упорядкування інвестиційної діяльності доцільно внести зміни до Закону України «Про інвестиційну діяльність» в частині закріплення базових принципів

здійснення інвестиційної діяльності.

У підрозділі 1.4 «*Нормативні засади державного регулювання іноземного інвестування в Україні*» розпочато з аналізу стану нормативних засад державного регулювання іноземного інвестування та визначення напрямів його подальшого розвитку. Наголошено, що удосконалення нормативно-правового забезпечення державного регулювання іноземного інвестування з урахуванням європейських стандартів ускладнюється застарілими підходами до визначення принципів організації та діяльності відповідних суб'єктів щодо створення сприятливого інвестиційного клімату в державі.

Окрему увагу приділено аналізу нормативно-правових актів, які регламентують діяльність відповідних суб'єктів, що мають повноваження у сфері формування та реалізації державної політики у сфері іноземного інвестування, шляхом виокремлення та аналізу груп нормативно-правових актів залежно від юридичної сили останніх.

Виділено та проаналізовано такі групи нормативно-правових актів, що визначають засади державного регулювання іноземного інвестування в Україні: 1) стратегічні нормативно-правові акти (доктрини, програми, концепції); 2) законодавчі акти, що визначають питання державного регулювання економіки в цілому та іноземного інвестування, зокрема; 3) міжнародні і міждержавні договори, ратифіковані Україною; 4) акти Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, які визначають пріоритети політики іноземного інвестування; 5) нормативно-правові акти центральних та місцевих органів виконавчої влади, які мають повноваження у сфері економіки та іноземного інвестування, зокрема; 6) адміністративні договори у сфері інвестиційної політики; 7) акти органів місцевого самоврядування; 8) нормативні акти, прийняті консультативно-дорадчими органами щодо залучення іноземних інвестицій.

Акцентовано увагу на доцільності розроблення проекту Інвестиційного кодексу, в якому мають бути закріплені, зокрема основні засади державного регулювання у сфері іноземного інвестування.

Розділ 2 «Загальна характеристика механізму державного регулювання іноземного інвестування в Україні» присвячено з'ясуванню поняття та структури механізму державного регулювання іноземного інвестування в Україні, визначенню системи суб'єктів державного регулювання іноземного інвестування в Україні та їх адміністративно-правового статусу, виокремленню завдань та функцій державного регулювання іноземного інвестування в Україні.

У підрозділі 2.1 «Поняття та структура механізму державного регулювання іноземного інвестування в Україні» проаналізовано існуючі в літературі визначення категорій «механізм», «механізм державного регулювання», «адміністративно-правовий механізм», що дозволило сформулювати авторське визначення категорії «механізм державного регулювання іноземного інвестування».

Доведено, що механізм державного регулювання іноземного інвестування – це комплекс взаємопов'язаних і взаємодіючих один з одним елементів, існування яких є необхідною умовою ефективного виконання регулюючої функції держави щодо зростання економічної потенціалу держави та стандартів життя населення. Визначено основні елементи механізму державного регулювання іноземного інвестування: 1) правовідносини, які виникають в процесі виконання регулюючої функції держави у сфері економіки в цілому та іноземного інвестування, зокрема; 2) система суб'єктів, які задіяні в реалізації регулюючої функції держави щодо створення сприятливого інвестиційного клімату та залучення іноземних інвестицій; 3) форми і методи реалізації державного регулювання іноземного інвестування; 4) нормативно-правові акти, які визначають повноваження відповідних суб'єктів в частині залучення іноземних інвестицій; 5) суб'єкти іноземного інвестування та об'єкти іноземного інвестування.

Встановлено, що в умовах сьогодення механізм державного регулювання іноземного інвестування є динамічною категорією, оскільки трансформаційні процеси, які відбуваються на теренах нашої держави, потребують гнучкості в подоланні адміністративних бар'єрів, оперативності в зміні правового інструментарію та виробленні ефективних шляхів залучення іноземних інвестицій як в економіку, так і соціальну сферу держави.

У підрозділі 2.2 «Суб'єкти державного регулювання іноземного інвестування в Україні та їх адміністративно-правовий статус» з'ясовано сутність та зміст категорій «суб'єкт права» та «суб'єкт державного регулювання», на основі яких запропоновано поняття та визначено характеристики системи суб'єктів державного регулювання іноземного інвестування. Доведено, що суб'єктів державного регулювання іноземного інвестування умовно можна поділити на тих, які беруть участь у формуванні, і тих, що здійснюють реалізацію державної політики іноземного інвестування. Особлива увага в роботі приділена з'ясуванню підходів до розуміння поняття адміністративно-правового статусу та запропоновано визначення терміна «адміністративно-правовий статус суб'єкта державного регулювання іноземного інвестування». Виокремленні такі елементи останнього як:

- 1) мета, завдання, функції; 2) функціональна та лінійна структура;
- 3) повноваження.

Досліджено адміністративно-правовий статус основних суб'єктів державного регулювання іноземного інвестування, який характеризується такими особливостями: наявність чітко окресленого обсягу компетенції щодо створення сприятливого інвестиційного клімату та залучення іноземних інвестицій; належність до суб'єктів публічного управління; наявність цілісної структури із визначеним колом повноважень в цій сфері; певний територіальний масштаб діяльності; наділення правом застосовувати певний правовий інструментарій щодо залучення іноземних інвестицій.

До системи суб'єктів державного регулювання іноземного інвестування запропоновано віднести: 1) Президента України; 2) Кабінет Міністрів України; 3) Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (основний суб'єкт); 4) Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, Міністерство фінансів, Міністерство інфраструктури, Міністерство екології та природних ресурсів, Міністерство енергетики та вугільної промисловості, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство соціальної політики; 5) Національний банк України; 6) місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування; 7) консультативно-дорадчі органи (Міжвідомчу комісію з питань державних інвестиційних проєктів, Національну інвестиційну раду, Офіс із залучення та підтримки інвестицій). Досліджено коло суб'єктів та їх повноваження, які сприяють фізичним та юридичним особам публічного та приватного права залучати іноземні інвестиції.

До повноважень органів місцевого самоврядування щодо залучення іноземних інвестицій віднесено: 1) нормотворчі; 2) аналітичні; 3) організаційні; 4) процесуальні, 5) контрольні.

Особливу увагу приділено діяльності такого суб'єкта державного регулювання іноземного інвестування як Офіс із залучення та підтримки інвестицій, що дало змогу сформулювати поняття, види та форми взаємодії зазначеного суб'єкта із іншими учасниками інвестиційної діяльності.

У підрозділі 2.3 «Завдання та функції державного регулювання іноземного інвестування в Україні» з метою з'ясування кола цих завдань та функцій насамперед здійснено аналіз змісту категорій більш загального порядку, якими є «завдання» та «функції».

Сформульовано коло завдань державного регулювання іноземного інвестування, стрижнем яких є створення належного, гнучкого, дерегулятивного та ефективного механізму державного

регулювання економіки в цілому та у сфері залучення іноземних інвестицій, зокрема.

Обґрунтовано необхідність застосування функціонального підходу до розкриття сутності державного регулювання іноземного інвестування, що обумовило звернення до наукових публікацій, в яких піддано аналізу зміст терміна «функція». Доведено, що державне регулювання іноземного інвестування необхідно визначати з позицій регулюючої функції держави як головний (основний) напрямок діяльності, який являє собою однорідні, самостійні дії, є цілеспрямованим та спрямованим на підтримання балансу приватних та публічних інтересів у сфері економіки. Зроблено висновок, що державне регулювання іноземного інвестування України доцільно розглядати також з позицій забезпечення реалізації економічної та екологічної функцій держави.

До основних функцій державного регулювання іноземного інвестування віднесено: вироблення та закріплення дієвої політики іноземного інвестування; нормотворчу функцію; надання адміністративних послуг; моніторингу; функцію контролю; інформаційно-роз'яснювальну функцію, правоохоронну функцію та ін.

Розділ 3 «Форми та методи державного регулювання іноземного інвестування в Україні» містить три підрозділи, в яких досліджуються сутність та види форм державного регулювання іноземного інвестування, поняття та система методів державного регулювання іноземного інвестування; з'ясовується коло гарантій прав учасників адміністративно-правових відносин у сфері іноземного інвестування в Україні.

У підрозділі 3.1 «Сутність і види форм державного регулювання іноземного інвестування» визначено поняття форм державного регулювання іноземного інвестування. Зазначено, що форми державного регулювання іноземного інвестування розкривають зміст регулюючої функції держави, виконання якої передбачає наділення відповідних суб'єктів повноваженнями щодо формування та реалізації державної політики іноземного інвестування.

Під формами державного регулювання іноземного інвестування запропоновано розуміти однорідні за своїм характером та правовою природою групи адміністративних дій, що мають зовнішній вираз, за допомогою яких забезпечуються ефективне формування та реалізація державної політики у сфері залучення іноземних інвестицій.

Виокремлено та проаналізовано основні форми державного регулювання іноземного інвестування, а саме: 1) прийняття нормативних актів (які визначають правовий інструментарій залучення іноземних інвестицій); 2) прийняття адміністративних

(індивідуальних) актів (рішення про видачу ліцензії суб'єкту господарювання, в складі якого є іноземні інвестиції, рішення про реєстрацію суб'єкта господарювання тощо); 3) адміністративні інвестиційні договори; 4) інші юридично значущі дії (інвестиційні програми (проекти), спрямовані на залучення іноземних інвестицій).

Доведено, що пряме іноземне інвестування може здійснюватись в різних формах залежно від змісту та мети інвестування, спеціального правового режиму, що встановлює спеціальне нормативне регулювання, системи стимулів та обмежень, особливостей правового статусу суб'єкта інвестування (держава, фірма, приватна особа і т.ін.), наявності спеціально уповноваженого органу з відповідними повноваженнями у сфері правового регулювання інвестиційної діяльності та інших економіко-правових обставин. Пряме іноземне інвестування може бути приватизаційного або інноваційного характеру. Приватизаційне інвестування спрямоване, перш за все, на придбання нерухомості, суб'єктів господарювання, транспорту, установ та організацій з надання послуг, тобто на придбання права власності.

Наголошено, що вдосконалення форм державного регулювання іноземного інвестування буде сприяти: прискоренню темпів економічного зростання на власній відтворювальній (інвестиційній) базі та на достатній ринковій основі; запровадженню відкритих консультацій органів виконавчої влади з представниками іноземних суб'єктів господарювання; поширенню інформації про реальну економічну ситуацію, внутрішні та зовнішні ринки, кон'юнктурні процеси, нормативну базу; значному зниженню рівня тінізації вітчизняної економіки; створенню рівних умов для діяльності іноземних суб'єктів господарювання незалежно від форми власності та походження капіталу; формуванню ефективного конкурентного середовища; створенню додаткових економічних стимулів для залучення іноземних інвестицій в пріоритетні галузі економіки; утворенню ефективної системи захисту інтелектуальної власності тощо.

У підрозділі 3.2 *«Поняття та система методів державного регулювання іноземного інвестування»* проаналізовано наукові джерела, норми чинного законодавства, а також правозастосовна практика, що дало змогу сформулювати поняття та систему методів державного регулювання іноземного інвестування.

Особлива увага, була приділена адміністративним та економічним методам державного регулювання іноземного інвестування та їх особливостям. Виокремлено та проаналізовано адміністративні методи

державного регулювання іноземного інвестування, до яких віднесено переконання та примус.

Зроблено висновок, що економічні методи надають можливість створити сприятливий інвестиційний клімат як держави, так і окремого регіону шляхом встановлення пільгового кредитування, зменшення податкових зборів, створення заохочувальних та стимулюючих стратегій залучення іноземних інвестицій, ціноутворення та інших важелів організаційно-економічного спрямування тощо.

Доведено, що ефективне поєднання зазначених методів дає можливість створити сприятливий інвестиційний клімат.

У підрозділі 3.3 *«Гарантії прав учасників адміністративно-правових відносин у сфері іноземного інвестування в Україні»* розглянуто гарантії прав учасників адміністративно-правових відносин у сфері іноземного інвестування в Україні, які являють собою не тільки правові норми, юридичну діяльність, але і спеціально вироблені державою і передбачені в законі засоби, а також способи забезпечення законності в цій сфері. Ці гарантії, закріплені правовими нормами, можуть виступати у вигляді принципів, прав, обов'язків, юридичних фактів визначеної діяльності та способів її здійснення, а також створюють умови для того, щоб дії та рішення (поведінка) були правомірними і могли бути використані тою чи іншою мірою всіма учасниками відповідних правовідносин.

Зроблено висновок, що за своєю структурою гарантії включають в себе, по-перше, юридичні акти, тобто закони, підзаконні та інші нормативні акти, які містять норми, що регламентують порядок здійснення іноземного інвестування; по-друге, організаційно-правову діяльність відповідних суб'єктів права у сфері іноземного інвестування; по-третє, спеціальні гарантуючі методи впливу на адміністративно-правові відносини, тобто правотворчі, правореалізуючі та контрольні-наглядові процеси, спрямовані на забезпечення прав учасників інвестиційної діяльності.

Виокремлено такі гарантії учасників правовідносин у сфері іноземного інвестування: 1) загальні гарантії; 2) гарантії іноземних інвесторів; 3) гарантії національних суб'єктів, які мають іноземний капітал. До загальних гарантій учасників адміністративно-правових відносин у сфері іноземного інвестування віднесено: а) встановлення чіткого правового статусу учасників інвестиційної діяльності; б) достатній ступінь урегульованості процедурної регламентації інвестиційної діяльності; в) взаємодію всіх державних інституцій щодо створення ефективного механізму залучення іноземних інвестицій

тощо. До гарантій іноземних інвесторів пропонується віднести те, що держава гарантує суб'єктам інвестиційної діяльності, незалежно від організаційно-правової форми та форми власності, однакові права й створює рівні можливості для доступу до різних ресурсів держави; наявність спеціальних структур гарантує недоторканність майна та захист права власності іноземних інвесторів, створення відповідних сервісних центрів для отримання різних дозвільних документів, необхідних іноземному інвестору, тощо.

Доведено, що найбільш дієвими організаційно-правовими гарантіями дотримання прав учасників адміністративно-правових відносин у сфері іноземного інвестування в Україні є належний державний та громадський контроль.

Розділ 4 «Адміністративні процедури у механізмі державного регулювання іноземного інвестування в Україні» містить чотири підрозділи, присвячені дослідженню сутності, особливостей та видів адміністративних процедур державного регулювання іноземного інвестування, характеристиці адміністративно-правових обмежень іноземного інвестування окремих об'єктів, дозвільних та контрольно-наглядових процедур державного регулювання іноземного інвестування.

У підрозділі 4.1 *«Сутність, особливості та види адміністративних процедур державного регулювання іноземного інвестування»* визначено поняття адміністративної процедури державного регулювання іноземного інвестування та надано характеристику основних ознак, що визначають їх сутність та значення.

Доведено, що під адміністративною процедурою державного регулювання іноземного інвестування слід розуміти встановлений порядок діяльності, який урегульовано нормами адміністративно-процедурного права, перебуває у межах повноважень суб'єктів реалізації політики іноземного інвестування, які визначені чинним законодавством і спрямовані на реалізацію норм адміністративного матеріального права у процесі вирішення конкретних справ щодо забезпечення активізації інвестиційної діяльності, спрямованої на модернізацію реального сектору економіки та забезпечення сталого економічного розвитку.

Виокремлено та досліджено такі групи адміністративних процедур державного регулювання іноземного інвестування: 1) нормотворчі адміністративні процедури, пов'язані з розробленням документів, що визначають державну політику у сфері залучення іноземного інвестування; 2) дозвільні процедури державного

регулювання іноземного інвестування (отримання дозвільних документів суб'єктами господарювання в складі яких є іноземні інвестиції); 3) контрольно-наглядові процедури державного регулювання іноземного інвестування.

У підрозділі 4.2 «Адміністративно-правові обмеження іноземного інвестування окремих об'єктів» проаналізовано існуючі в науковій літературі визначення адміністративно-правових обмежень іноземного інвестування. Під адміністративно-правовими обмеженнями запропоновано розуміти адміністративно-правові засоби, які є протилежними такому правовому засобу як «дозвіл». Тобто під такими засобами розуміються як зобов'язання, так і заборони.

Наголошено, що на сьогодні чітко не визначено склад сфер, де заборонена присутність іноземного капіталу за мотивами ризиків для національних інтересів. Відсутність системи прямих заборон для іноземних інвесторів частково компенсується тим, що існує завищений бар'єр для входження в стратегічні сфери економіки в цілому для приватного капіталу.

З'ясовано, що адміністративно-правові обмеження іноземного інвестування застосовуються щодо: 1) створення іноземних підприємств у галузях, які мають стратегічне значення для країни; 2) заснування іноземними фізичними та юридичними особами телерадіоорганізацій; 3) придбання іноземними юридичними та фізичними особами земельних ділянок у власність.

Доведено, що адміністративно-правові обмеження іноземного інвестування сприяють недопущенню: небезпечного посилення дії зовнішніх чинників на розвиток національної економіки (кон'юнктура світового ринку та корпоративні інтереси іноземних компаній); появи негативних тенденцій у структуруванні економіки: концентрації виробництва нижчого рівня, посилення диференціації у рівні розвитку окремих галузей або регіонів, формування товарної структури, що порушує структуру внутрішнього споживання (виробничого та особистого); формування такого напрямку фінансових потоків іноземних інвесторів, що забезпечить їм одержання надприбутків і водночас обмежить відповідний приріст надходжень у державний бюджет країни; входження іноземного капіталу як більш потужного і конкурентоспроможного, здатного витіснити чи блокувати розвиток національного капіталу; відчуженості іноземного капіталу від суспільства, оскільки він може не сприймати соціальні проблеми країни (звільнення працівників, що призведе до зростання безробіття, ліквідація традиційних систем соціального обслуговування

працівників і населення, відмова від використання продукції місцевого виробництва, завдання шкоди інтересам масових споживачів тощо).

У *підрозділі 4.3 «Дозвільні процедури державного регулювання іноземного інвестування»* визначено поняття дозвільних процедур державного регулювання іноземного інвестування та надано характеристику основних ознак, що визначають їх сутність та значення. Визначено особливість дозвільних процедур державного регулювання іноземного інвестування, яка впливає з предмета їх здійснення.

Підтримується позиція, що дозвільні процедури державного регулювання іноземного інвестування у широкому розумінні мають: різні правові наслідки; свою процедурну форму здійснення; суб'єкта здійснення та суб'єкта звернення; форму документа; нормативно-правові засади тощо. Однак їх об'єднує той факт, що за допомогою останніх забезпечується впорядкування суспільних відносин, підтримання балансу інтересів індивідуума, суспільства, держави та забезпечення національної безпеки в цілому.

Наголошено, що однією з провідних дозвільних процедур державного регулювання іноземного інвестування є ліцензування, що є своєрідним превентивним заходом і служить для попередження негативних наслідків діяльності монопольних організацій, захисту найважливіших сфер життя, внутрішнього ринку та національних інтересів.

Виокремлено та досліджено стадії процедури здійснення ліцензування суб'єктами іноземного інвестування: 1) стадія подання суб'єктом господарювання заяви до органу публічної адміністрації, який має відповідні дозвільні повноваження (прийом і реєстрація документів, необхідних для видачі ліцензії); 2) стадія перевірки, вивчення, розгляду матеріалів справи з метою підготовки та прийняття рішення (розгляд документів у встановлений термін; проведення перевірок і експертизи, ухвалення рішення про видачу ліцензії); 3) видання дозвільного документа (оформлення ліцензії, її реєстрація).

У *підрозділі 4.4 «Контрольно-наглядові процедури державного регулювання іноземного інвестування»* встановлено, що важливою складовою в загальній системі адміністративних процедур державного регулювання іноземного інвестування є контрольно-наглядові процедури, які спрямовані на забезпечення ефективного функціонування суб'єктів іноземного інвестування під час здійснення ними господарської діяльності.

Виокремлено та досліджено основні етапи здійснення контрольно-наглядової процедури державного регулювання

іноземного інвестування. Доведено, що контрольно-наглядові процедури державного регулювання іноземного інвестування становлять систему збирання, опрацювання, аналізу, розповсюдження інформації про діяльність щодо залучення іноземних інвестицій, підготовки пропозицій для прийняття адміністративних (управлінських) рішень, вжиття коригувальних дій, що забезпечує безперервне відстеження її стану, поступального та прогнозованого розвитку.

Наголошено, що контрольно-наглядові процедури опосередковано та безпосередньо впливають на якість реалізації державної політики у сфері залучення іноземних інвестицій.

За результатами дослідження у контрольно-наглядових процедурах виділено низку проблем нормативного та організаційного характеру, які вимагають невідкладеного вирішення для забезпечення ефективного залучення іноземних інвестицій.

Розділ 5 «Перспективи побудови нової моделі державного регулювання іноземного інвестування в Україні» містить три підрозділи, присвячені дослідженню зарубіжного досвіду залучення іноземних інвестицій та можливостей його адаптації в Україні, тенденціям удосконалення державного регулювання іноземного інвестування в умовах європейської інтеграції та шляхам розвитку адміністративно-правового регулювання іноземних інвестицій на регіональному рівні як основи побудови нової державної регіональної політики у сфері іноземного інвестування.

У підрозділ 5.1 «Зарубіжний досвід залучення іноземних інвестицій та можливості його адаптації в Україні» наголошується на тому, що наразі вітчизняна економіка потребує значних іноземних інвестицій, однак для цього необхідно створити сприятливий інвестиційний клімат.

Проаналізовано та узагальнено практику формування та реалізації інвестиційної політики на прикладі таких розвинутих країн світу як США, Китай, Індія, що надало можливість виокремити найбільш поширені світові тенденції залучення іноземних інвестицій.

Зазначено, що світові тенденції свідчать, що більшість країн, які розвиваються, тяжіють до лібералізації інвестиційного клімату для внутрішніх інвесторів та запровадження протекціоністських заходів для зовнішніх у тих галузях, що безпосередньо впливають на економічну безпеку держави.

Враховуючи зарубіжний досвід щодо залучення іноземних інвестицій, виокремлено основні чинники, які впливають на їх позитивний розвиток, а саме: постійне поліпшення інвестиційного

клімату країни, підвищення якості та рівня залучення іноземних інвестицій, розширення відкритості та вдосконалення законодавчого середовища, розвиток зон відкритості, послаблення вимог до прямих іноземних інвестицій, збільшення допустимого обсягу прямих іноземних інвестицій, підвищення рівня життя суспільства.

У підрозділі 5.2 «Тенденції вдосконалення державного регулювання іноземного інвестування в умовах європейської інтеграції» наголошується, що залучення досвіду країн ЄС в інвестиційній сфері є одним з головних чинників стабілізації та економічного розвитку України, а також можливістю наблизитися ще на крок до європейської інтеграції.

Доведено, що метою розвитку іноземного інвестування в Україні має стати власне економічне зростання, налагодження випуску конкурентоздатної продукції, що відповідає європейським стандартам. До основних принципів, що мають бути покладені у розвиток іноземного інвестування в Україні з урахуванням європейського досвіду, віднесено: збереження ресурсного потенціалу країни зі створенням сприятливого клімату для залучення іноземних інвестицій саме для розвитку високотехнологічної сфери господарювання, створення нових робочих місць для широких верств населення з урахуванням наявності освічених кваліфікованих місцевих кадрів; технологічне переоснащення виробництва та переведення його на випуск конкурентоздатної продукції європейських стандартів; сприяння рівномірності розвитку усіх регіонів та населених пунктів на підставі їх ресурсного, виробничого, природного, історико-культурного та рекреаційного потенціалу.

На основі аналізу європейського досвіду державного регулювання іноземного інвестування рекомендовано такі підходи в державній інвестиційній політиці: а) привести нормативно-правову базу до європейських стандартів; б) розширити сферу бюджетного інвестування за рахунок активізації діяльності Державного банку реконструкції та розвитку з метою підтримки пріоритетних напрямів розвитку; в) чітко визначити й законодавчо затвердити пріоритетні напрями економічного розвитку країни, критерії розподілу капітальних видатків, що дозволило б забезпечити ефективне зростання її економіки; в) переглянути реалізацію чинних державних програм щодо їх доцільності, кількості, впливу на галузь й економіку загалом; г) використовуючи передовий досвід європейських країн, запровадити нові форми підтримки таких галузей як вугільна промисловість, сільське господарство, які б стимулювали національні приватні інвестиції в цьому напрямі; д) переорієнтувати державні

інвестиції в економічну та соціальну інфраструктуру й інноваційні програми, які б забезпечили перехід економіки країни до високотехнологічних та наукомістких виробництв, що дозволило б підвищити конкурентоспроможність українських підприємств на світовому та європейському ринках.

У підрозділі 5.3 «Шляхи розвитку адміністративно-правового регулювання іноземних інвестицій на регіональному рівні як основа побудови нової державної регіональної політики у сфері іноземного інвестування» детально розглянуто питання сучасного економічного розвитку регіонів, яке нерозривно пов'язане з підвищенням їх інвестиційної привабливості як для залучення іноземних інвестицій, так і для міжрегіонального перерозподілу інвестиційних ресурсів.

Наголошується на необхідності розширення повноважень владних суб'єктів на місцях, зокрема місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування, пов'язаних із організацією інвестиційного процесу та безпосереднього залучення іноземних інвестицій у регіонах, щодо можливості безпосереднього направлення отриманих від іноземного інвестування ресурсів, у тому числі публічних фінансів у вигляді податків та зборів, у відповідні місцеві бюджети та фонди для подальшого використання з метою покращення інвестиційного клімату та привабливості відповідного регіону.

Акцентується увага, що підтримка державно-приватного партнерства, реалізація нових проектів у сфері залучення іноземних інвестицій є потужним інструментом з точки зору підвищення української інвестиційної привабливості, оскільки участь державного партнера, тобто держави або територіальної громади в особі відповідних державних органів або органів місцевого самоврядування у реалізації відповідного проекту надає інвестору додаткових гарантій, робить процес залучення інвестицій більш прозорим та передбачуваним.

Основними напрямками розвитку адміністративно-правового регулювання іноземних інвестицій на регіональному рівні названо: здійснення заходів, спрямованих на прискорення структурної перебудови економіки; реформування податкової системи з метою зменшення податкового навантаження; залучення інвестицій у наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність; посилення приватизаційних процесів, спрямування коштів, отриманих від приватизації, на інвестування інноваційного розвитку економіки; гармонізація національного законодавства із європейськими стандартами; проведення ефективної амортизаційної політики та

підвищення її ролі в прискореному оновленні основних фондів; удосконалення законодавства України у сфері іноземного інвестування; проведення презентації в Україні та за кордоном найперспективніших інвестиційних проєктів.

ВИСНОВКИ

У дисертації зроблено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення наукової проблеми, що виявляється у визначенні змісту та особливостей адміністративно-правових засад державного регулювання іноземного інвестування, тенденцій і напрямків їх удосконалення з урахуванням міжнародного досвіду, передусім досвіду держав – членів ЄС. У результаті проведеного дослідження сформульовано та обґрунтовано низку нових концептуальних положень і висновків, а також пропозицій і рекомендацій, спрямованих на вдосконалення чинного законодавства та практики здійснення державного регулювання іноземного інвестування.

1. Доведено, що державне регулювання іноземного інвестування в Україні має свої особливості, зокрема: 1) воно спрямоване на підтримання приватних та публічних інтересів у сфері іноземного інвестування; 2) в основі останнього – упорядкування діяльності суб'єктів господарювання, які мають іноземні інвестиції, шляхом створення сприятливого інвестиційного клімату; 3) пріоритет диспозитивних (дерегулятивних) засобів впливу на процес залучення та використання іноземних інвестицій; 4) створення спеціальних суб'єктів, які мають повноваження у сфері залучення іноземних інвестицій (як правило, це інституції, які є незалежними у здійсненні діяльності щодо залучення іноземних інвестицій, наприклад, Офіс із залучення та підтримки іноземних інвестицій); 5) закріплення відповідного правового інструментарію в законодавстві.

2. Визначено, що загальна правоздатність суб'єктів іноземного інвестування є однією з умов виникнення та існування адміністративно-правових відносин у сфері іноземних інвестицій. При цьому конкретна правосуб'єктність суб'єкта іноземного інвестування є лише характеристикою правового статусу окремо взятого іноземного інвестора. Для участі у публічно-правових відносинах у сфері іноземного інвестування, крім загальної правоздатності та дієздатності, необхідно мати також конкретну правоздатність та дієздатність. До ознак правосуб'єктності суб'єктів іноземного інвестування віднесено те, що: 1) вона виникає за законодавством однієї держави, а подальша реалізація здійснюється в межах іншого правового поля; 2) реалізація прав і обов'язків, що становлять зміст правосуб'єктності у сфері іноземного інвестування, як матеріального,

так і соціального характеру, реалізується у правовідносинах публічного та приватного спрямування; 3) наявність конкретної правоздатності, яка прирівняна до правоздатності українських суб'єктів; 4) у держави правоздатність обмежена визначеним переліком видів інвестиційної діяльності.

3. Охарактеризовано систему принципів державного регулювання іноземного інвестування, яка складається із: 1) принципів, закріплених законом України «Про засади державної регіональної політики»; 2) принципів державної політики у сфері іноземного інвестування, які закріплені законом України «Про інвестиційну діяльність»; 3) принципів, які характеризують саме особливості державної політики у сфері іноземного інвестування. Наголошено, що ці три рівні принципів, які тісно пов'язані між собою, здійснюють взаємний вплив один на одного, що в сукупності дає можливість більш ефективно реалізовувати державну політику у сфері іноземного інвестування.

4. Доведено, що адміністративно-правовими засадами державного регулювання іноземного інвестування є систематизована сукупність нормативного масиву різної юридичної сили, що регулює публічно-правові відносини щодо формування та реалізації політики у сфері іноземного інвестування, яка спрямована на забезпечення залучення та ефективного розміщення іноземних інвестицій і, як наслідок, підвищення стандартів життя.

5. Встановлено, що механізм державного регулювання іноземного інвестування складається з таких базових елементів: 1) мета, завдання та напрямки реалізації; 2) суб'єкти реалізації; 3) основні ефекти, що очікуються від її реалізації в економічній та соціальній сферах; 4) склад пріоритетних сфер та об'єктів інвестування; 5) принципи державного регулювання іноземного інвестування тощо.

6. Визначено систему суб'єктів державного регулювання іноземного інвестування. Основним регулятором щодо залучення іноземних інвестицій визначено Офіс із залучення та підтримки інвестицій. Взаємодія Офісу із залучення та підтримки інвестицій з іншими суб'єктами державного регулювання іноземного інвестування – це врегульована адміністративно-правовими нормами цілеспрямована, системна, погоджена за часом та місцем діяльність самостійних в організаційному відношенні суб'єктів, спрямована на моніторинг, обмін та координацію діяльності останніх з метою забезпечення єдиного європейського економічного простору на всій території держави, підтримку інноваційного розвитку окремих сфер економіки, ефективне використання ресурсного потенціалу кожного регіону держави, врахування запитів ринку на певні інвестиції тощо.

На підставі аналізу нормативно-правових актів, які регламентують діяльність Офісу із залучення та підтримки інвестицій, та враховуючи особливості такої діяльності, як залучення іноземних інвестицій, зроблено висновок, що особливої актуальності набуває взаємодія на таких рівнях: 1) внутрішньовідомчому (з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування щодо створення сприятливого інвестиційного клімату); 2) міждержавному (з державними установами зарубіжних держав з метою вироблення та гармонізації законодавства у сфері залучення іноземних інвестицій); 3) міжнародному (з іноземними інвесторами – суб'єктами господарювання).

Виокремлено види взаємодії Офісу із залучення та підтримки інвестицій з іншими суб'єктами іноземного інвестування, а саме: 1) інформаційну взаємодію; 2) тактичну взаємодію; 3) науково-методологічну взаємодію.

7. Окреслено завдання державного регулювання іноземного інвестування, до яких віднесено: по-перше, удосконалення механізмів та інструментів державної політики, спрямованих на розширення інвестиційного потенціалу та активізацію інвестиційної діяльності підприємств; по-друге, суттєве підвищення ефективності державного інвестування на основі чіткого визначення вичерпного переліку інвестиційних пріоритетів з метою уникнення розпорошення інвестиційних ресурсів, а також на основі широкого запровадження реалізації проектів на засадах державно-приватного партнерства; по-третє, покращення інвестиційного клімату шляхом удосконалення загального та спеціального інвестиційного законодавства, підвищення рівня захисту інтересів приватних інвесторів, посилення заходів протидії корупції у сфері інвестиційної діяльності.

До основних функцій державного регулювання іноземного інвестування в Україні віднесено: 1) виокремлення пріоритетних сфер розвитку суспільних відносин, які потребують вкладення інвестицій; 2) підготовку інвестиційних проектів і визначення пріоритетів для включення їх у різні державні програми; 3) експертизу інвестиційних проектів; 4) розроблення та нормативне закріплення правових інструментів, необхідних для реалізації інвестиційних проектів; 5) формування сприятливого іміджу держави на європейських та світових ринках; 6) вироблення переліку гарантій залучення іноземних інвестицій тощо.

8. Окреслено адміністративно-правові форми державного регулювання іноземного інвестування: 1) нормативні акти; 2) адміністративні (індивідуальні) акти; 3) інвестиційні

адміністративні договори; 4) інші юридично значущі дії (інвестиційні програми (проекти), спрямовані на залучення іноземних інвестицій).

9. Наголошено, що методи державного регулювання іноземного інвестування – це правовий інструментарій, який має впорядковуючий вплив на відносини, які виникають у процесі залучення іноземних інвестицій, покликаний забезпечити рівну можливість реалізації суб'єктами інвестиційних відносин своїх прав і законних інтересів та надає можливість створити сприятливий інвестиційний клімат як держави, так і окремого регіону шляхом установлення пільгового кредитування, зменшення податкових зборів, створення заохочувальних та стимулюючих стратегій залучення іноземних інвестицій, ціноутворення та інших важелів організаційно-економічного спрямування тощо.

10. Доведено, що в систему гарантій прав суб'єктів іноземних інвестицій входять державні гарантії, передбачені внутрішнім інвестиційним законодавством країни-реципієнта, а також гарантії, передбачені двосторонніми міждержавними угодами про сприяння та взаємний захист інвестицій, укладеними Україною та ратифікованими в установленому порядку.

11. Сформульовано поняття адміністративної процедури державного регулювання іноземного інвестування як встановленого порядку діяльності, який урегульовано нормами адміністративно-процедурного права, перебуває у межах повноважень суб'єктів реалізації політики іноземного інвестування, які визначені чинним законодавством і спрямовані на реалізацію норм адміністративного матеріального права у процесі вирішення конкретних справ щодо забезпечення активізації інвестиційної діяльності, спрямованої на модернізацію реального сектору економіки та забезпечення сталого економічного розвитку.

12. З'ясовано, що адміністративно-правові обмеження іноземного інвестування застосовуються щодо: 1) створення іноземних підприємств у галузях, які мають стратегічне значення для країни; 2) заснування іноземними фізичними та юридичними особами телерадіоорганізацій; 3) придбання іноземними юридичними та фізичними особами земельних ділянок у власність.

13. Наголошено, що залишається проблемою одночасне застосування декількох адміністративно-правових актів з державного регулювання іноземного інвестування при провадженні певного виду господарської діяльності суб'єктом іноземного інвестування. Зокрема, потребують урегулювання на законодавчому рівні питання, пов'язані з необхідністю одночасного отримання суб'єктами іноземного

інвестування ліцензії, яка засвідчує право на провадження певного виду господарської діяльності, та документів дозвільного характеру, які надають право на провадження певних дій щодо здійснення цього виду господарської діяльності, а також отримання фізичними особами дозвільних документів на професійну діяльність.

14. Визначено, що контрольно-наглядові процедури державного регулювання іноземного інвестування становлять систему збирання, опрацювання, аналізу, розповсюдження інформації про діяльність щодо залучення іноземних інвестицій, підготовки пропозицій для прийняття адміністративних (управлінських) рішень, вжиття коригувальних дій, що забезпечує безперервне відстеження її стану, поступальний та прогнозований розвиток.

15. Досліджено адміністративно-правові засади зовнішньоекономічних зв'язків України з різними країнами світу, насамперед із країнами Європейського Союзу та Сполучених Штатів Америки, які потребують вивчення і використання в процесі інвестування, зокрема залучення іноземних інвестицій. Узагальнення зарубіжного досвіду залучення іноземних інвестицій в розвиток економіки США, Великобританії, Німеччини, Канади, Китаю, Сінгапуру та інших країн засвідчило необхідність створення більш привабливого, стійкого та ефективного економічного простору в Україні. Вирішення цього питання пов'язане з визначенням пріоритетів у розподілі повноважень між центральними та місцевими органами влади й органами місцевого самоврядування щодо прав на використання іноземних інвестицій. Доведено, що перевагою централізації є більший контроль над сферою іноземного інвестування з боку держави, проте при цьому процес децентралізації надасть більшу гнучкість системі для прийняття рішень та дозволить швидше реагувати на зміни світової економіки. Проаналізовано можливість утворення спеціального центрального органу виконавчої влади з питань залучення іноземних інвестицій чи надання відповідних повноважень уже існуючому органу.

16.3 метою визначення тенденцій розвитку іноземного інвестування в умовах європейської інтеграції України проаналізовано теоретичні підходи до визначення основних чинників, що впливають на розвиток іноземного інвестування в Україні, і визначено фактори негативного впливу на розвиток інвестиційної діяльності, такі як нестабільне законодавство і корупція; політична ситуація; високий податковий тиск на капітал підприємств; відсутність дієвої системи страхування іноземних інвестицій; невисокий рівень національного

інвестиційного менеджменту; низький розвиток вітчизняної інвестиційної інфраструктури.

Обґрунтовано, що найбільш привабливим для розвитку іноземного інвестування є залучення прямих іноземних інвестицій у сферу енергозберігаючих технологій, технологічного переоснащення різних галузей промисловості, створення в Україні за участю іноземного капіталу підприємств із випуску високотехнологічного обладнання, мобільних телефонів тощо. Іноземні інвестиції в сільське господарство серед іншого мають бути спрямовані на вдосконалення технологічного оснащення сільськогосподарського виробництва, проведення протиерозійних заходів тощо. Розглянуто туристичну галузь як один із перспективних напрямів іноземного інвестування.

17. З'ясовано, що вирішення проблемних питань залучення іноземних інвестицій у відповідні регіони залежить від обсягу повноважень органів місцевого самоврядування та громад, що дозволить, по-перше, розвантажити центральні органи виконавчої влади і, по-друге, більш ефективно вирішувати нагальні питання, враховуючи широку платформу для діалогу та значний зв'язок сторін, що беруть участь у вирішенні питань, з регіоном.

З метою подальшого використання позитивного досвіду, набутого Україною в рамках програм державно-приватного партнерства, визначено, що саме використання такого інструменту на місцевому рівні надасть можливості створювати проекти, які здатні не тільки приваблювати потенційних інвесторів, але й вирішувати проблеми, пов'язані з модернізацією та створенням нових об'єктів інфраструктури населених пунктів України, покращувати якість життя пересічних громадян та імідж органів публічної влади.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Монографія:

1. Світлична Ю. О. Адміністративно-правові засади державного регулювання іноземного інвестування в Україні: теорія і практика: монографія. Харків: Золота миля, 2017. 374 с.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

2. Світлична Ю. О. Аналіз стану зовнішньої торгівлі товарами харківської області. *Теорія та практика державного управління*: зб. наук. пр. Х.: Магістр. 2015. С. 121-127.

3. Світлична Ю. О. Адміністративно-правові обмеження

іноземного інвестування окремих об'єктів. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2015. № 2. С. 133-138.

4. Svitlychna Yu.O. Public-legal status for foreign investment subjects: theoretical issues. *Visegrad journal on human rights*. 2015. № 6/2. P. 34-38.

5. Світлична Ю. О. Поняття та ознаки правосуб'єктності суб'єктів іноземного інвестування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2015. Випуск 33-2. Т. 3. С. 84-89.

6. Світлична Ю. О. Організаційно-правові форми участі органів місцевого самоврядування в сфері іноземного інвестування. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. № 3 (9). Т. 3. С. 183-187.

7. Світлична Ю. О. Поняття, сфери та види об'єктів іноземного інвестування. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Том 2. С. 103-109.

8. Світлична Ю. О. Загальна компетенція діяльності Офісу із залучення та підтримки іноземних інвестицій: форми та принципи взаємодії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2016. Випуск 41. Т. 3. С. 84-89.

9. Світлична Ю. О. Гарантії прав учасників адміністративно-правових відносин у сфері іноземного інвестування в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Юридичні науки». 2016. Вип. 6-2. Том 2. С. 112-117.

10. Светличная Ю.А. Иностранные инвестиции как объект административно-правового регулирования. *Научно-методический журнал «Право и Политика»*. 2016. № 4. С. 77-82.

11. Світлична Ю. О. Правові гарантії іноземного інвестування в економіку України. *Європейські перспективи*. 2017. № 2. С. 61-66.

12. Світлична Ю. О. Заходи заохочення в залученні іноземних інвестицій. *Наше право*. 2017. № 3. С. 41-45.

13. Світлична Ю. О. Адміністративно-правові засади реалізації інвестиційної регіональної політики. *Наше право*. 2017. № 2. С. 72-77.

14. Світлична Ю. О. Тенденція регіонального розвитку в Україні. *Право. ua*. 2017. № 3. С. 26-31.

15. Світлична Ю. О. Суб'єкти формування та реалізації інвестиційної політики в Україні. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2017. № 2 (77). С. 164-172.

16. Світлична Ю. О. Види іноземного інвестування. *Право і Безпека*. 2017. № 2 (65). С. 114-119.

17. Світлична Ю. О. Становлення нової культури управління в умовах інноваційного розвитку держави. *Європейські перспективи*.

2017. № 3. С. 64-71.

18. Светличная Ю. А. Влияние прямых иностранных инвестиций на развитие экономики. *Верховенство права*. 2017. № 3. С. 67-76.

19. Світлична Ю. О. Правова сутність поняття інвестицій та інвестиційної діяльності. *Форум права*. 2017. № 2. С. 112-117.

20. Світлична Ю. О. Деякі питання адміністративно-правового регулювання інвестиційної діяльності. *Публичное право*. 2017. № 2 (26). С. 78-85.

21. Світлична Ю. О. Адміністративно-правові заходи з удосконалення порядку іноземного інвестування в Україні. *Право.иа*. 2017. № 2. С. 20-26.

22. Світлична Ю. О. Шляхи вдосконалення правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні. *Форум права*. 2017. № 3. С. 204-2014.

23. Світлична Ю. О. Програми соціально-економічного розвитку області в дії. *Правовий часопис Донбасу*. 2017. № 2 (60). С. 67-76.

24. Світлична Ю. О. Проблеми забезпечення законності в інвестиційній діяльності в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2017. № 1. С. 61-64.

25. Світлична Ю. О. Кримінально-правовий захист іноземних інвестицій в Україні. *Вісник кримінологічної асоціації України: зб. наук. пр.* 2017. № 3 (17) [ред. кол. О. М. Бандурка (голов. ред.) та ін.]. Харків: ХНУВС, 2017. С. 80-89.

26. Светличная Ю. А. Управление инвестициями как объект административно-правового регулирования. *Eurasian Academic Research Journal*. 2017. № 8 (14). С. 52-57.

27. Светличная Ю. А. Система правового регулирования иностранных инвестиций и необходимость принятия Инвестиционного кодекса Украины. *Власть и Общество (История, Теория, Практика): научный журнал*. 2017. № 3 (43). С. 25-35.

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

28. Світлична Ю. О. Деякі питання щодо класифікації іноземних інвестицій. *Сучасне державотворення та право творення: питання теорії та практики*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, Україна, 11-12 грудня 2015 р.) О.: Причорноморська фундація права, 2015. С. 114-117.

29. Світлична Ю. О. Інструменти державного регулювання іноземного інвестування в Україні. *Теорія і практика сучасної юриспруденції*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 11-12 грудня 2015 р.). К.: Центр правових наукових досліджень, 2015. С. 135-137.

30. Світлична Ю. О. Стратегічний форсайт як інструмент вироблення державної політики. *Публічне управління XXI століття: форсайтинг успіху*: зб. тез XVI міжнародного наукового конгресу (м. Харків, 21 квітня 2016 року). Х.: Вид-во «Магістр», 2016. С. 22-25.

31. Світлична Ю. О. Повноваження органів місцевого самоврядування в частині формування та реалізації державної політики у сфері іноземного інвестування. *Сучасні правові системи світу: тенденції та фактори розвитку*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 26-27 серпня 2016 р.). Запоріжжя: Істина, 2016. С. 87-91.

32. Світлична Ю. О. Природа правових обмежень та їх роль в регулюванні процесу залучення іноземних інвестицій. *Стан та перспективи розвитку юридичної науки*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 2-3 вересня 2016 р.). Дніпро: Правовий світ, 2016. С. 71-75.

33. Світлична Ю. О. Організаційно-правові форми участі громадських об'єднань в сфері іноземного інвестування. *Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 21-22 жовтня 2016 року). Х.: Асоціація аспірантів юристів, 2016. С. 35-38.

34. Світлична Ю. О. Щодо розуміння основних видів гарантій прав учасників адміністративно-правових відносин у сфері іноземного інвестування в Україні. *Реформування національного та міжнародного права: перспективи та пріоритети*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, Україна, 20-21 січня 2017 р.) О.: Причорноморська фундація права, 2017. С. 81-84.

35. Світлична Ю. О. Ресурси трансформації сучасної організації. *Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України*: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 7 квітня 2017 року). Х.: ХНУВС, 2017. С. 158-160.

36. Світлична Ю. О. Державна інвестиційна політика: питання сьогодення. *Проблеми цивільного права та процесу*: матер. наук.-практ. конф., присвяченої пам'яті О. А. Пушкіна (м. Харків, 19-20 травня 2017 року) Х.: ХНУВС, 2017. С. 266-268.

37. Світлична Ю. О. «Проступок» як категорія адміністративного і кримінального права. *Проблеми реформування кримінальної юстиції України*: матер. наук.-практ. конф. (м. Чернівці, 15-16 червня 2017 року). Чернівці, 2017. С. 16-22.

Світлична Ю.О. Адміністративно-правові засади державного регулювання іноземного інвестування в Україні. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2017.

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової проблеми щодо визначення адміністративно-правових засад державного регулювання іноземного інвестування в Україні. Розкрито ступінь наукової розробленості проблеми щодо визначення іноземного інвестування як об'єкта державного регулювання та адміністративно-правового забезпечення. Охарактеризовано правовий статус суб'єктів іноземного інвестування. З'ясовано сутність, особливості та коло принципів державного регулювання іноземного інвестування в Україні. Окреслено стан та перспективи розвитку нормативних засад державного регулювання іноземного інвестування в Україні. Особливу увагу приділено визначенню поняття та структури механізму державного регулювання іноземного інвестування в Україні та дослідженню окремих елементів останнього. Виокремлено та досліджено форми та методи державного регулювання іноземного інвестування. З'ясовано коло гарантій прав учасників адміністративно-правових відносин у сфері іноземного інвестування в Україні. Охарактеризовано адміністративно-процедурну діяльність суб'єктів державного регулювання іноземного інвестування та досліджено окремі адміністративні процедури цього регулювання. Узагальнено зарубіжний досвід залучення іноземних інвестицій та визначено можливості його адаптації в Україні, а також теоретичні підходи та тенденції розвитку іноземного інвестування в умовах європейської інтеграції.

Запропоновано конкретні пропозиції правового та організаційного характеру, спрямовані на удосконалення адміністративного-правового механізму державного регулювання іноземного інвестування в Україні.

Ключові слова: інвестиції, іноземні інвестиції, державне регулювання, суб'єкти іноземного інвестування, інвестиційний клімат, принципи, правовий статус, дозвільні процедури, контрольно-наглядові процедури, політика іноземного інвестування, адміністративно-правові обмеження, гарантії суб'єктів іноземного інвестування.

АННОТАЦІЯ

Светличная Ю. А. Административно-правовые основы государственного регулирования иностранного инвестирования в Украине. – *Квалификационный научный труд на правах рукописи.*

Диссертация на соискание учёной степени доктора юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право, информационное право. Харьковский национальный университет внутренних дел. Харьков, 2017.

В диссертации осуществлено теоретическое обобщение и авторское решение научной проблемы, связанной с определением административно-правовых основ государственного регулирования иностранного инвестирования в Украине. Раскрыта степень научной разработки проблемы сущности и значения иностранного инвестирования в качестве объекта административно-правового регулирования и административно-правового обеспечения. Это дало возможность сформулировать авторское определение категории «государственное регулирование иностранного инвестирования». Так, под последним понимается комплекс правового инструментария, с помощью которого формируется благоприятный инвестиционный климат соответствующими государственными органами, в основе которого заложена идея поддержания баланса публичных и частных интересов в сфере иностранного инвестирования, создание условий для достижения поставленных целей с учётом особенностей режима иностранного инвестирования для воссоздания и увеличения интеллектуального, духовного и экономического потенциала государства. Охарактеризован правовой статус субъектов иностранного инвестирования. Выяснена сущность, особенности и круг принципов государственного регулирования иностранного инвестирования. Определено состояние и перспективы развития нормативных основ государственного регулирования иностранного инвестирования.

Особенное внимание уделено определению понятия и структуры механизма государственного регулирования иностранного инвестирования и характеристике отдельных его элементов. Выделены и исследованы основные формы и методы государственного регулирования иностранного инвестирования, а также гарантии соблюдения прав участников публично-правовых отношений в сфере иностранного инвестирования. Обращено внимание на административно-процедурную деятельность субъектов государственного регулирования иностранного инвестирования и исследованы отдельные процедуры. Рассмотрен зарубежный опыт привлечения иностранных инвестиций и возможности его адаптации в

Украине, а также определены теоретические подходы и тенденции развития иностранного инвестирования в условиях европейской интеграции.

Предложены конкретные пути правового и организационного характера, направленные на совершенствование административно-правового механизма государственного регулирования иностранного инвестирования в Украине.

Ключевые слова: инвестиции, иностранные инвестиции, государственное регулирование, субъекты государственного инвестирования, инвестиционный климат, принципы, правовой статус, разрешительные процедуры, контрольно-надзорные процедуры, политика иностранного инвестирования, административно-правовые ограничения, гарантии субъектов иностранного инвестирования.

SUMMARY

Svitlychna Yu.O. Administrative and Legal Principles of the State Regulation of Foreign Investment in Ukraine. – *Qualifying scientific work as the manuscript.*

The thesis for a doctoral degree by the specialty 12.00.07 – administrative law and procedure; financial law; informational law. – Kharkiv National University of Internal Affairs. Kharkiv, 2017.

The author of the dissertation has accomplished theoretical generalization and own solution of the scientific problem related to the formation of a new concept of administrative and legal mechanism of the state regulation of foreign investment in Ukraine. The degree of scientific elaboration of the problem related to the definition of foreign investment as an object of the state regulation and administrative and legal provision has been revealed. The legal status of foreign investment subjects has been characterized. The essence, features and a range of principles of the state regulation of foreign investment in Ukraine have been clarified. The state and perspectives of the development of normative principles of the state regulation of foreign investment in Ukraine have been outlined. Particular attention has been paid to the definition of the concept and structure of the mechanism of state regulation of foreign investment in Ukraine and to the study of certain elements of the latter. The forms and methods of the state regulation of foreign investment have been singled out and researched. The range of guarantees of the rights of participants of administrative and legal relations in the field of foreign investment in Ukraine has been clarified. The author has characterized administrative and procedural activity of the subjects of the state regulation of foreign investment, and has studied certain procedures of the state regulation of foreign investment in Ukraine.

The author has revealed international experience of attracting foreign investments and the possibility of its adaptation in Ukraine; the author has also determined theoretical approaches and tendencies of foreign investment development in the conditions of European integration.

The author has suggested specific propositions of legal and organizational nature aimed at improving administrative and legal mechanism of the state regulation of foreign investment in Ukraine.

Key words: investments, foreign investments, state regulation, subjects of foreign investment, investment climate, principles, legal status, licensing procedures, control and supervisory procedures, foreign investment policy, administrative and legal restrictions, guarantees of foreign investment subjects.